

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Samarqand davlat veterinariya
meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Ro'yxatga olindi: №BD-60810400-1.11 Rektori X.B.Yunusov

2025-yil 29 08 2025-yil 29 08

AGRONOMIYA ASOSLARI
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60810400	- Agronomiya

Samarqand 2025

Fan/modul kodi AGRAB1104		O'quv yili 2025-2026	Semestr I	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Agronomiya asoslari	60	60	120	
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarni yem-xashak ekinlari yetishtirish, o'simlikshunoslik va agronomiyaning vujudga kelishi va ularning taraqqiyoti hamda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining asoslari bilan tanishtirish, egallanajak mutaxassisligi bo'yicha umumiy kasbiy qarashlarni shakllantirish hisoblanadi.</p> <p>Fanni vazifasi – talabalarda mutaxassislik faoliyati turlari, yem-xashak ekinlari yetishtirish texnologiyalari, agronomiya fani asoschilari, agronomiyaning jaxon va respublikamizda tutgan o'rni hamda ro'li, respublika qishloq xo'jaligining hozirgi axvoli va rivojlantirish istiqbollari, soxada amalga oshirilayotgan islohotlar, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining asosiy vositasi bo'lgan tuproq va uning unumdorligi, iqlim sharoitlari va uni boshqarish, keng tarqalgan madaniy o'simliklar, respublikada ekinlarni joylashtirish xolati haqida va erishgan zamonaviy yutuqlar, resurs tejamkor texnologiyalardan keng foydalangan xolda arzon va sifatli qishloq xo'jalik maxsulotlari yetishtirish kabi agronomiyaga taalluqli masalalar bo'yicha zaruriy nazariy tasavvur va amaliy ko'nikmalar shakllantirish hisoblanadi.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Agronomiya asoslari Fanining predmeti va vazifalari. Ilg'or o'simlikshunoslik.</p> <p>Agronomiya asoslari fanining predmeti va vazifalari. Agronomiya asoslari fanning oldiga qo'ygan maqsadi. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi hamda ta'lim to'g'risida»gi qonunlardan kelib chiqadigan vazifalar. Fakultet va mutaxassislik kafedralar to'g'risida umumiy ma'lumotlar. Fanning oldiga qo'ygan maqsadi.</p> <p>2-mavzu. Mutaxassislikka oid ilmiy tadqiqot institutlar bilan hamkorlik. Qishloq xo'jaligida statistik usullar.</p> <p>O'simlikshunoslik ilmiy tadqiqot instituti faoliyati. Toshkent don-dukkakli ekinlari va sholichilik ilmiy tadqiqot stansiyasining faoliyati. Institutining tarixi, asosiy vazifalari va funksiyalari. Nav yaratish va agrotehnika bo'limi, Dukkakli-don ekinlari laboratoriyasi. Agrokimyo va o'simliklarni ximoya qilish laboratoriyasi</p> <p>3-mavzu. O'simlikshunoslikning rivojlanishi va agronomiyaning tarixi</p>				

maydonlarda g'o'za, makkajo'xori va boshqa ekinlarni ang'izga ekish usuli.

2.2. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Agronomiya asoslari fanining maqsadi va vazifalari
2. Qishloq xo'jaligining rivojlanish tarixi.
3. Mutaxassislikka oid ilmiy tadqiqot institutlari bilan hamkorlik faoliyatlari
4. Tuproqning morfologiyasi, tuproq qatlamining tuzilishi
5. Tuproqning rangi, tuproqning mexanik tarkibi, tuproqning kimyoviy tarkibi
6. Agrokimyo asoslari. O'simliklarning oziqlanishi
7. Agronomiyada dala ekinlari klassifikatsiyasi
8. Donli ekinlar va ularni yetishtirish texnologiyasi
9. Donli ekinlar va ularni yetishtirish texnologiyasi
10. Dehqonchilik asoslari. Begona o'tlar va ularga qarshi kurashish
11. Ko'p yillik va parazit begona o'tlar vakillari
12. Ekologik toza mahsulot yetishtirish
13. Agronomiya sohasini rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.
14. Dala ekinlarini kelib chiqish markazlari va sistematikasini o'rganish.
15. Dala ekinlarini kelib chiqish markazlari va sistematikasini o'rganish.
16. Donli ekinlar klassifikatsiyasi.
17. Noan'anaviy ekinlarning morfologiyasi va biologik xususiyatlarini o'rganish.
18. Maxsulot sifatiga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish.
19. Oziq-ovqat xavfsizligini ijobiy hal etish chora-tadbirlarini ishlab chiqish.
20. Qishloq xo'jaligi ekinlarining hosildorligini, hosil strukturasini, hosilni bashorat qilishni o'rganish.

III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. O'zbekistonda qishloq xo'jalikni o'rni
2. Tuproqqa ishlov berishdagi resurstejamkor innovatsion texnologiyalar.
3. Sug'orishdagi resurstejamkor innovatsion texnologiyalar.
4. Almashtirish ekishning takomillashtirish, qisqa rotatsiyali almashtirish ekishni joriy etish.
5. Tuproq unumdorligini saqlash va oshirishda xashaki dukkakli o'tlar ahamiyatini ishlab chiqish.
6. Agronomiyadagi istiqbolli vazifalar va bu soxadagi muammolarni hal etish yo'llari.
7. Donchilikdagi innovatsion resurstejamkor texnologiyalar.
8. Oziqabop ekinlarni yetishtirishdagi innovatsion texnologiyalar.
9. Noan'anaviy ekinlar va agroteknologiyalar
10. Oziq-ovqat muammosini hal etishning ilmiy asoslari
11. Sug'orishdagi resurstejamkor innovatsion texnologiyalar.
12. Tuproqqa ishlov berishdagi resurstejamkor innovatsion texnologiyalar.

O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish kafedrasidagi
"O'simlikshunoslik va paxtachilik" fanining o'quv dasturiga Top-300 OTM
ta'lim dasturlari asosida quyidagi qo'shimchalar kiritildi

№	O'quvdasturidagimavz unomi	TOP-300 ta'limdasturibo'yichaXori jiyoliyta'limtashkilotinom i	Top-300 ta'limdasturiasosidaki ritilganqo'shimchalar
1	1-mavzu. Ilg'or o'simlikshunoslik	American university of Beirut (USA), (QS-226) https://www.aub.edu.lb/fafs/agri/Pages/PlantScience.aspx	
2	2-mavzu. Qishloq xo'jaligida statistik usullar:	American university of Beirut (USA), (QS-226) https://www.aub.edu.lb/fafs/agri/Pages/PlantScience.aspx	

Yerni ekishga tayyorlash va ekish, begona o'tlarga qarshi kurash, o'g'itlash va tuproq unumdorligini oshirish. O'tqaziladigan ko'chatlarini va ekiladigan urug'larni nazorat qilish. O'simliklarni parvarish qilish. O'simliklarni kasallik va zararkunandalardan asrash. Qishloq xo'jalik mahsulotlarini yig'ib-terib olish va sotish.

4-mavzu. Tuproqshunoslik asoslari

Tuproq haqidagi dastlabki ilmiy tushunchalar. Tuproqning paydo bo'lishi. Tuproqning morfologiyasi, tuproqning qatlamining tuzilishi, tuproqning rangi, tuproqning tuzilmasi, tuproqning mexanik tarkibi.

5-mavzu. Agronomiyada dala ekinlarning klassifikatsiyasi

Dala ekinlarining guruhleri. Dala ekinlarining kelib chiqish markazlari. Dala ekinlarni guruhlarga bo'linishi. Dala ekinlari yetishtirishda innovatsion texnologiyalar. Madaniy ekinlarning biologik xususiyatlariga ko'ra bo'linishi. Dala ekinlarining kelib chiqish markazlari. Dala ekinlari yetishtirishda innovatsion texnologiyalar.

6-mavzu. Dehqonchilik asoslari

Dehqonchilik fanining asosiy vazifasi, begona o'tlarga qarshi kurashish va kurash choralari, almashlab ekish, almashlab ekishda ekinlarni to'g'ri tanlash.

7-mavzu. Agronomiya sohasini rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar

Agronomiya sohasini rivojlanishiga institutsional o'zgarishlar. Qishloq xo'jaligida islohotlarga bir qator obyektiv omillar ta'siri. Qishloq xo'jaligida islohotlarga bir qator subyektiv omillar ta'siri. Narx-navo islohotlari. Qishloqda aholi va mehnat resurslarining o'sish sur'atlari yangi ish o'rinlari yaratish. Qishloq xo'jaligida islohotlarga bir qator subyektiv omillar ta'siri.

8-mavzu. Dala ekinlarini kelib chiqish markazlari va sistematikasini

Dala ekinlarining kelib chiqish markazlari. Dala ekinlari guruhiga qaysi ekinlar kiradi. Dala ekinlari necha guruhiga bo'linadi. Dala ekinlari sistematikasi. O'simliklarning sovuq urishi, dimiqib qolishi, urug'larning mog'orlab qolishi, o'simliklarning ko'tarilib qolishi.

9-mavzu. Ekologik toza mahsulot yetishtirish

Ekologik toza mahsulot yetishtirish. Quvvat mablag' tejaydigan texnologiyasi. Biologik toza mahsulot. Radionukleidlarning bilan zararlantirish. Og'ir metallarning zarari. Nitratlar – o'simliklarning azotli oziqlanish asosiy formalaridan biri. Pestitsidlarning ta'siri. Radionukleidlarning bilan zararlantirish.

10-mavzu. Noananaviy ekinlar va ularni yetishtirish usullari

Noananaviy ekinlarning ahamiyati. Noananaviy ekinlarning kelib chiqish tarixi. Dala ekinlari yetishtirishning noananaviy usullari. Noananaviy ekinlarning yetishtirish texnologiyasi. Noananaviy dehqonchilik, sug'oriladigan

	<p>3.Oripov R., Sanakulov A.L., Bo'riev A.A., Boltaev S.M. "Paxtachilik"Darslik. Toshkent 2023, -286 bet.</p> <p>4.С.С.Михалев, Н.Н.Лазарев "Кормопроизводство" Учебное пособие Москва ИНФРА-М 2015, - 286ст.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 bet. 2. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 bet. 3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet. 4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohatlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. Toshkent: "O'zbekiston", 2023. – 398-bet. 5. Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. Toshkent: "O'zbekiston", 2024. – 481 bet. 6. B. ChandrasekaranK.AnnaduraiE.Somasundaram "A textbook of AGRONOMY". Copyright © 2010, New <p>Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi xukumat portal. 2. www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari Ma'lumotlari milliy bazasi 3. www.Ziynet.uz.
7.	<p>Fan dasturi Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti huzuridagi "840000 - Veterinariya ta'lim sohasi bo'yicha Kengashning 2025-yil <u>28</u> <u>08</u> dagi <u>3</u> sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>N.Xalilov – SamDVMChBU, "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası mudiri, qishloq xo'jaligi fanlari doktori, professor</p> <p>Z.Muminova – SamDVMChBU, "O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish" kafedrası dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>M.Xasanov - Sharof Rashidov nomidagi SamDU, Biokimyo institute Botanika kafedrası dotsenti, q.x.f.f.d</p> <p>Abduxalikova B.A. – Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "O'simlikshunoslik" kafedrası dotsenti v.b., q.x.f.f.d (PhD)</p>

SamDVMChBU professori N.Xalilov va dotsent Z.Muminovlar tomonidan tayyorlangan 60810400 – Agronomiya ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Agronomiya asoslari" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Talabalarga oily dargohda bilim olishi jarayonida ta'lim muassasasiga tegishli bo'lgan.uning mazmuni va mohiyatini ifodalaydigan tomonlari bilan yaqindan hamda to'la tanishish maqsadida "Agronomiya asoslari" fani keng imkoniyatlarni yaratib beradi. Bu fanni o'qishi orqali oily ta'lim muassasasining tuzilishi, uning boshqarish tizimidagi bo'g'imlari, ularning har birini o'quv jarayonida tutgan o'rni, mutaxassislikning jahon va respublikamiz bo'yicha tutgan o'rni hamda roli bo'yicha tushuncha beradi.

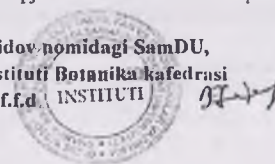
Mustaqillikning dastlabki kunlaridan boshlab oziq ovqat xavfsizligini ta'minlash ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi va eng avvalo,qishloq xo'jaligida chuqur islohatlar amalga oshirila boshlandi. Mamlakatimizni 2017 – 2021 yillarda yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasida barcha sohalar qatori qishloq xo'jaligini ham modernizatsiya qilish borasida eng muhim vazifalarni aniq belgilab, ularni izchil amalga oshirib borayotganimiz sohadagi ulkan muvaffaqiyatlarga asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Bu fan yosh qishloq xo'jaligi mutaxassislarga va xususan bo'lajak agronomlarga mutaxassislik bo'yicha bilim berishga, jumladan qishloq xo'jalik maxsulotlardan arzon resurs tejamkor, sifatli va yuqori hosil olishni o'rgatishga mo'ljallangan.

"Agronomiya asoslari" fani agronomiya ta'lim yo'nalishidagi asosiy fanlardan biri bo'lib bu fanda agronomiyaning asosiy tarmoqlari, yo'nalishlari, maqsad va vazifalari to'g'risidagi dastlabki ma'lumot va yo'nalishlar beradi. Shuningdek bu fanda qishloq xo'jaligidagi innovatsion g'oyalar,oziq ovqat muammolari, ekologik toza mahsulot yetishtirish energiya va mablag' tejoychi texnologiyalar to'g'risida bilim beradi.

Yuqorida keltirilganlardan xulosa qilish mumkinki, 60810400 – Agronomiyabakalavriat ta'lim yo'nalishi uchun tayyorlangan fan dasturiga unga kiritilgan me'yorlar shu soha bo'yicha mutaxassislar tayyorlash Davlat standarti talablariga to'liq javob beradi va uni tasdiqlash uchun tavsiya qilaman.

Sharof Rashidov nomidagi SamDU,
Biokimyo instituti Botanika kafedrası
dotsenti, q.x.f.f.d

M.Xasanov

SamDVMChBU professori N.Xalilov va dotsent Z.Muminovalar tomonidan tayyorlangan 60810400 – Agronomiya ta'lim yo'nalishi talabalari uchun "Agronomiya asoslari" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Talabalarga oiliy dargohda bilim olishi jarayonida ta'lim muassasasiga tegishli bo'lgan, uning mazmuni va mohiyatini ifodalaydigan tomonlari bilan yaqindan hamda to'la tanishish maqsadida "Agronomiya asoslari" fani keng imkoniyatlarni yaratib beradi. Bu fanni o'qishi orqali oiliy ta'lim muassasasining tuzilishi, uning boshqarish tizimidagi bo'g'implari, ularning har birini o'quv jarayonida tutgan o'rni, mutaxassislikning jahon va respublikamiz bo'yicha tutgan o'rni hamda roli bo'yicha tushuncha beradi.

Mustaqillikning dastlabki kunlaridan boshlab oziq ovqat xavfsizligini ta'minlash ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi va eng avvalo, qishloq xo'jaligida chuqur islohatlar amalga oshirila boshlandi. Mamlakatimizni 2017 – 2021 yillarda yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasida barcha sohalar qatori qishloq xo'jaligini ham modernizatsiya qilish borasida eng muhim vazifalarni aniq belgilab, ularni izchil amalga oshirib borayotganimiz sohadagi ulkan muvaffaqiyatlarga asos bo'lib xizmat qilmoqda.

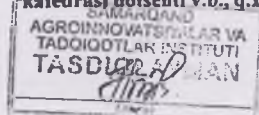
Bu fan yosh qishloq xo'jaligi mutaxassislari va xususan bo'lajak agronomlarga mutaxassislik bo'yicha bilim berishga, jumladan qishloq xo'jalik maxsulotlardan arzon resurs tejamoq, sifatli va yuqori hosil olishni o'rgatishga mo'ljallangan.

"Agronomiya asoslari" fani agronomiya ta'lim yo'nalishidagi asosiy fanlardan biri bo'lib bu fanda agronomiyaning asosiy tarmoqlari, yo'nalishlari, maqsad va vazifalari to'g'risidagi dastlabki ma'lumot va yo'nalishlar beradi. Shuningdek bu fanda qishloq xo'jaligidagi innovatsion g'oyalar, oziq ovqat muammolari, ekologik toza mahsulot yetishtirish energiya va mablag' tejovchi texnologiyalar to'g'risida bilim beradi.

Yuqorida keltirilganlardan xulosa qilish mumkinki, 60810400 – Agronomiyabakalavriat ta'lim yo'nalishi uchun tayyorlangan fan dasturiga unga kiritilgan me'yorlar shu soha bo'yicha mutaxassislar tayyorlash Davlat standarti talablariga to'liq javob beradi va uni tasdiqlash uchun tavsiya qilaman.

Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti O'simlikshunoslik kafedrasidotsenti v.b., q.x.f.f.d. (PhD)

Abdixalikova B.A.

3. IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

-fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi integratsiya, respublikada ekinlarni joylashtirish xolati, respublika qishloq xo'jaligini rivojlantirishga oid qonun va huquqiy-me'yoriy xujjatlar, agrar sohada amalga oshirilayotgan islohotlar, hozirgi zamon taraqqiyotida butun jahon, shu jumladan O'zbekiston taraqqiyoti strategiyasida jamiyat va tabiatning o'zaro munosabatining asosiy xususiyatlari to'g'risida **tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)**

-respublika ta'lim tizimi, turlari, bosqichlari va shakllari, mutaxassislik faoliyati turlari va ob'ektlarini, agronomiya fanining jahon va respublikamizda tutgan o'rni hamda rolini; -respublika qishloq xo'jaligining hozirgi ahvoli va rivojlantirish istiqbollari, ta'lim muassasasining tarixi, tuzilmasi, uni boshqarish tizimidagi bo'g'inlar, ularning o'quv jarayonida tutgan o'rni va vazifalarini, soha bo'yicha yetuk olimlar va ular erishgan zamonaviy yutuqlarni, o'quv va ilmiy adabiyotlardan foydalanish, agrar fani yutuqlaridan mutaxassislik fanlarini o'zlashtirish jarayonida foydalanish, qishloq xo'jaligi ixtisosliklaridan maqbulini tanlay olish va unga o'zining asosiy faoliyatini **yo'naltira olishni bilish; (ko'nikma)**

• -resurs tejamoq texnologiyalardan keng foydalangan xolda arzon va sifatli qishloq xo'jalik mahsulotlari etishtirish, axborot-resurs markazi, bibliografik manbalar, zamonaviy axborot texnologiyalaridan maqsadli va samarali foydalanish, agrar soxadagi ilmiy yechimlarni umumlashtirish, tahlil etish, tegishli xulosalar chiqarish va undan ta'lim jarayonida foydalana olish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka)**

4. V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5. VI. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish hamda joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.

6. Asosiy adabiyotlar

1. Atabayeva H.N., Xudoyqulov J.B. "O'simlikshunoslik" Darslik. Fan va texnologiyalar. Toshkent 2018, -398 bet.
2. Oripov R., Xalilov N. "O'simlikshunoslik" Darslik. Toshkent 2015, -396 bet.